

Boeken

Boekbespreking

J. J. Louwe en J. F. Nauta (Red.)
Zelfonderzoek met kinderen en jongeren.
Een relationele methodiek
 Utrecht: Uitgeverij Agiel, 2006
 ISBN 90-77834-20-6
 272 p., € 42,50

In de jaren zeventig van de vorige eeuw werd aan de Radboud Universiteit (de toenmalige Katholieke Universiteit Nijmegen) de zelfconfrontatie- en waarderingsstheorie ontwikkeld. In een samenwerking van onderzoekers en therapeuten is deze relationele methodiek van diagnose en behandeling uitgegroeid tot een internationaal erkende theorie van het dialogische zelf. De theorie borduurt voort op het idee van Bakhtin dat dialogen niet zomaar vraag-en-antwoordrituelen zijn, maar ontmoetingen tussen mensen die nieuwe betekenissen construeren en over hun identiteiten onderhandelen. Het dialogische zelf verkeert in steeds wisselende posities ten opzichte van andere mensen maar herbergt ook verschillende 'Ik-posities' in zichzelf. Een vader is niet alleen ouder ten opzichte van zijn kinderen maar heeft ook een 'Ik-positie' als ouder naast andere 'Ik-posities' als echtgenoot, werknemer, voetbalmaat.

De klinische methode van zelfconfrontatie (zkm) gaat ervan uit dat cliënten personen zijn die actief hun wereld van betekenissen voorzien. De therapeut is vooral de figuur die erin getraind is cliënten aan te zetten die zingeving op gang te brengen en hen te helpen ervaringen onder woorden te brengen. De cliënt is de expert van zijn of haar eigen biografie.

De methode is ontwikkeld op basis van onderzoek naar therapieën voor volwas-

senen. De laatste jaren is door verschillende therapeuten en onderzoekers gewerkt aan de aanpassing van de volwassenen-zkm voor kinderen en jeugdigen. In het fraai uitgegeven boek *Zelfonderzoek met kinderen en jongeren* zijn de eerste bevindingen verzameld.

In het kort komt de methode erop neer dat gezocht wordt naar waarderungen van het kind op een aantal belangrijke levenssterreinen. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen positieve en negatieve waarderungen gericht op de ander en op het zelf. De cliënt heeft grote vrijheid om zelf met verhalen te komen die een waardering inhouden van verschillende levenservaringen en cognities. Omdat kinderen soms nog moeite hebben te reflecteren, hun emoties onder woorden te brengen of verschillende perspectieven te formuleren, worden ze door de therapeut geholpen. Gaandeweg ontwikkelen kind en therapeut een verhaal over een serie emoties die aanwezig is in de waarderungen van het kind van gebeurtenissen uit zijn of haar leven. Deze emoties worden verbonden aan de verschillende levenssterreinen waardoor het kind een coherent levensverhaal kan ontwikkelen. De methode werkt ook met scores bij de toekenning van emoties aan verschillende levenssterreinen. Daardoor kan bij een herhaling van het zelfonderzoek worden bezien op welke terreinen veranderingen optreden.

De zkm is geen klassiek diagnostisch instrument waarin psychologische waarden worden vastgesteld, maar is vanaf het eerste moment een transformatieproces waarin in en door de dialoog tussen therapeut en kind al veranderingen optreden.

De bundel bestaat uit een theoretisch

gedeelte en twee praktijkgedeeltes. Er zijn vier theoretische artikelen die elkaar mooi aanvullen. Het wat meer abstracte artikel van de oude meester, Hubert Hermans, wordt goed aangevuld door enkele artikelen waarin de theorie van de praktijk concreet onder woorden wordt gebracht.

Het eerste praktijkdeel betreft onderwijs, het tweede deel omvat enkele toepassingen buiten het onderwijsveld, onder andere jeugdgezondheidszorg, jeugdreclassering, rouwverwerking en chronische vermoeidheid. De kwaliteit van de verschillende artikelen loopt uiteen: afhankelijk van de achtergrond van de auteurs zijn de bijdragen theoretisch of meer praktisch van aard.

De bundel *Zelfonderzoek met kinderen en jongeren* is een aanwinst voor het terrein van de orthopedagogiek en de klinische ontwikkelingspsychologie. Het boek bespreekt een methode die aansluit bij de laatste theoretische ontwikkelingen op het terrein van de (constructivistische) persoonlijkheidsleer en recht doet aan de inmiddels wijdverbreide opvatting dat professionals kinderen als actieve zingende wezens tegemoet dienen te treden.

Prof. dr. Carol H. C. J. van Nijmegen,
Radboud Universiteit Nijmegen, Faculteit
der Sociale Wetenschappen, postbus
9104, 6500 HE Nijmegen, e-mail:
c.vannijnatten@acsw.ru.nl

Boekbespreking

R.A.C. Bilo en H.W.A. Voorhoeve (Red.)
*Kind in ontwikkeling. Een handreiking bij
de observatie van jonge kinderen*
Maarssen: Elsevier Gezondheidszorg,
2006 (6e druk)
ISBN 90-352-2803-0
322 p., € 43,00

Bij het werken met jonge kinderen is de vraag wat normaal is en wat afwijkend voortdurend aan de orde. De normale ontwikkeling kent veel variantie. Dit biedt kansen maar het geeft ook risico's. Over het algemeen zijn hulpverleners gefocust op achterstanden. Kinderen die voorlopen lopen eigen risico's. Het grootste daarvan is overschat worden, hetgeen het zelfgevoel niet ten goede komt. Denk aan hele grote kinderen, die er als vierjarige al uitzien als kinderen van groep drie, en die steeds gevraagd worden of zij al kunnen lezen, wat uiteraard dan nog helemaal niet aan de orde is. Omdat ontwikkeling bij kinderen in de maatschappelijke context een verschuivend fenomeen is, geldt de eigen norm zeker niet. Men heeft behoefte aan goed bijgewerkte tabellen om het kind aan de algemene standaarden te meten. Bilo en Voorhoeve bieden een dergelijk boek met deze zesde druk.

In deze heldere uitgave geeft een fraai onderscheiden eerste deel een goed overzicht van de pre- peri- en postnatale ontwikkeling op alle fronten: lichamelijk, motorisch, cognitief en taal, en in mindere mate sociaal-emotioneel. Wat het laatste betreft, is duidelijk dat het boek voortkomt uit de consultatiebureaupraktijk waar de focus nog erg sterk ligt op het somatische. Het tweede deel biedt een aardig overzicht in stoornissen: van visus- en gehoorstoornissen tot ontwikkelingspsychopathologie. Ook hier gaat het om